

แบบบันทึกองค์ความรู้รายบุคคล (KM)

๑. ชื่อองค์ความรู้ พัฒนาการ กับการส่งเสริมอาชีพครัวเรือนลัมมาชีพชุมชน

๒. ชื่อเจ้าของความรู้ นางสาวอรทัย คุณพันธ์ นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

๓. องค์ความรู้ที่ป่งชี้ (เลือกได้จำนวน ๑ หมวด)

- หมวดที่ ๑ การพัฒนาพื้นที่ต้นแบบ
- หมวดที่ ๒ ภารกิจ/นโยบายสำคัญ
- หมวดที่ ๓ ระเบียบ/กฎหมาย

๔. ที่มาและความสำคัญในการจัดทำองค์ความรู้

สถานการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบันต้องเผชิญกับผลกระทบจากวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID -๑๙) ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตทางด้านเศรษฐกิจ ด้านการสาธารณสุข ด้านการคมนาคมและอื่นๆ ส่งให้เกิดวิกฤตทางสังคมขนาดหนักไปทั่วทั้งโลก

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ดำเนินการส่งเสริมการขับเคลื่อนการสร้างลัมมาชีพชุมชน โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามแผน งานยุทธศาสตร์พัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนเข้มแข็งของรัฐบาล ซึ่งตอบสนองนโยบายรัฐบาลเรื่องการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและการสร้างโอกาสเข้าถึงบริการของรัฐ ซึ่งได้กำหนดกระบวนการขับเคลื่อนที่เริ่มต้นด้วยการพัฒนาทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับปราชญ์ชุมชน เพื่อให้กลับไปสร้างทีมและจัดฝึกอบรมอาชีพให้กับครัวเรือนเป้าหมายที่ต้องการฝึกอาชีพในหมู่บ้าน โดยใช้พื้นที่ในบ้านปราชญ์ชุมชนหรือศูนย์เรียนรู้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ เพื่อมุ่งหมายให้ครัวเรือนที่เข้ารับการฝึกอาชีพมีความรู้และปฏิบัติอาชีพได้จริง จนพัฒนาเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับครัวเรือน และต่อยอดสู่การรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพที่มีความเข้มแข็งต่อไป

พัฒนากรผู้ประสานงานตำบล ในบทบาทของผู้ที่เข้าไปส่งเสริม สนับสนุน ประสานงานการพัฒนาครัวเรือน ในพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการสร้างลัมมาชีพชุมชน(เดิม) จำเป็นที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในแนวทางการดำเนินงานเพื่อที่จะได้สามารถดำเนินกิจกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหมู่บ้าน/ชุมชน

๕. ปัญหาและแนวทางการแก้ไข

(๑) ปัญหาเกี่ยวกับจัดการองค์ความรู้ในการพัฒนาอาชีพครัวเรือนลัมมาชีพ การสร้างและขยายผลลัมมาชีพการสร้างความยั่งยืน และการต่อยอดกิจกรรม

องค์ความรู้หมวดเทคนิคการพัฒนาอาชีพครัวเรือนตามแนวทางลัมมาชีพ มีองค์ความรู้ ดังนี้ ความรู้เกี่ยวกับหลักการพัฒนาชุมชน ความรู้ความเข้าใจการดำเนินงานลัมมาชีพชุมชน องค์ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (SEP : way of life) องค์ความรู้เกี่ยวกับการเสริมสร้างทักษะวิทยากรลัมมาชีพชุมชน องค์ความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์สถานการณ์ความต้องการอาชีพของของครัวเรือนเป้าหมายที่ต้องการฝึกอาชีพ และองค์ความรู้เฉพาะของปราชญ์ลัมมาชีพ

แนวทางการแก้ไข

แสวงหาความรู้จากที่ไหน

- (๑) ศึกษา ทำความเข้าใจ แนวทางการสร้างสัมมาชีพชุมชน ที่กรมฯ จัดส่งให้โดยละเอียด
- (๒) ศึกษา ทำความเข้าใจ แนวทางการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากกรมฯ และจากเอกสารของจังหวัด
- (๓) ศึกษา ทำความเข้าใจจากเอกสารที่กรมการพัฒนาชุมชน จัดส่งให้
- (๔) ศึกษา ทำความเข้าใจจากเอกสาร หนังสืออื่นๆที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนาชุมชน
- (๕) ศึกษา ทำความเข้าใจจากคลังความรู้ของเว็บไซต์ของกรมการพัฒนาชุมชน เว็บไซต์ของสำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน เว็บไซต์ธนาคารพัฒนาชุมชน เป็นต้น
- (๖) ศึกษา ทำความเข้าใจจากตัวอย่างการดำเนินการสร้างสัมมาชีพชุมชนของพื้นที่อื่นๆ จากเว็บไซต์ของหน่วยงานต่างๆ ผ่านช่องทาง social media Youtube facebook
- (๗) ศึกษาจากประสบการณ์การทำงานพัฒนาชุมชนในพื้นที่ของพัฒนากรรุ่นพี่ ในสำนักงาน ในลักษณะพี่สอนน้อง
- (๘) ศึกษาจากความรู้ของปราชญ์สัมมาชีพชุมชน

การจัดเก็บ รวบรวมองค์ความรู้

- (๑) จัดเก็บในรูปแบบการศึกษาจากเอกสารคู่มือการดำเนินงาน
- (๒) จัดเก็บในรูปแบบของการศึกษาจากคลิปวิดีโอ
- (๓) จัดเก็บในรูปแบบการนำเสนอประสบการณ์จากการทำงานผ่านเวทีระดับอำเภอ

ขั้นตอนการประมวลและกลั่นกรององค์ความรู้

- (๑) ประชุมทีมงานร่วมกันเพื่อสร้างความเข้าใจและหาแนวทางร่วมกัน
- (๒) พัฒนาการและปราชญ์สัมมาชีพชุมชน เสาะแสวงหาองค์ความรู้ที่จำเป็นในการพัฒนาอาชีพครัวเรือนตามแนวทางสัมมาชีพชุมชน เพื่อนำมาวิเคราะห์ มาแลกเปลี่ยน องค์ความรู้ ในเวทีการเตรียมความพร้อมที่มหาวิทยาลัยปราชญ์สัมมาชีพ
- (๓) พัฒนาการและปราชญ์สัมมาชีพชุมชน ร่วมกันกำหนดองค์ความรู้หลักในการพัฒนาอาชีพครัวเรือนตามแนวทางสัมมาชีพ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดองค์ความรู้ มีการปรับปรุง ดัดแปลง องค์ความรู้บางส่วน ที่ได้จากเวที เพื่อให้เหมาะสมกับการนำไปใช้ประโยชน์ และสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ของตนเองได้อย่างเหมาะสม
- (๔) พัฒนาการและปราชญ์สัมมาชีพชุมชนนำเอาความรู้จากประสบการณ์การทำงานมาถ่ายทอดในเวทีระดับอำเภอ เพื่อบันทึกเป็นมุมมองความรู้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาอาชีพครัวเรือนตามแนวทางสัมมาชีพได้

การสร้างแหล่งเรียนรู้ในหน่วยงาน

- ๑) จัดทำเป็นเอกสารคู่มือการดำเนินงาน
- (๒) จัดทำเป็นรูปแบบของการจัดเป็นคลิปวิดีโอ
- (๓) จัดทำเป็นรูปแบบไฟล์นำเสนอ power point
- (๔) สร้างแหล่งเรียนรู้ ผ่านช่องทาง social media Youtube / facebook เว็บไซต์ของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ

๖. ประโยชน์ที่ได้รับ/ผลที่เกิดขึ้นจากการนำองค์ความรู้ไปใช้

เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นเทคนิค/แนวทางในการพัฒนางาน การทำงานในพื้นที่ของพัฒนากร ควรได้ยึดหลักการกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ในทุกภาคส่วนโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง (Area base collaborative development) เป็นหัวใจของความสำเร็จในพื้นที่ตำบล มีปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้อง ๓ ประการ คือ (๑) ผู้นำทั้ง ๔ ภาคส่วน (จตุพลัง) คือ ผู้นำธรรมชาติ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ และหน่วยราชการในพื้นที่ ร่วมกันคิดเรื่องการพัฒนา (๒) ใช้ข้อมูลของคนในชุมชนร่วมกันทำ และ แปลงเป็นแผนในการบริหาร การพัฒนาของชุมชน (๓) คนในชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ ร่วมเรียนรู้ และร่วมตรวจสอบ กระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญ และทำให้การผลานพลัง สร้างเศรษฐกิจฐานล่างที่ยั่งยืนได้จริง คือ กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องผ่านการปฏิบัติ (Interactive learning though action) เป็นการผลานพลังของวิถีที่แตกต่างกัน เข้าไปเติมเต็มวิถีชุมชน โดยถือหลักปฏิบัติที่สำคัญ คือ "ไปหาชาวบ้าน อยู่กับเขา เรียนรู้จากเขา วางแผนกับเขา ทำงานกับเขา เริ่มจากสิ่งที่เขารู้ สร้างจากสิ่งที่เขามี สอนโดยชี้ให้เห็น เรียนจากการทำ" (ดร.ป๋วย อึ้งภากรณ์) คัดลอกมาจาก <http://archkm.kmitl.ac.th/kmmean/>

ยึดหลักการ เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา เป็นแนวทางในการสร้างและขยายผลครัวเรือน สัมมาชีพชุมชน

ข้อพึงระวัง

(๑) พัฒนาการ ต้องทำความเข้าใจในแนวทางการดำเนินงานสร้างครัวเรือนสัมมาชีพชุมชนอย่างถ่องแท้ โดยเฉพาะในประเด็นเน้นย้ำจากกรมเกี่ยวกับครัวเรือนเป้าหมายในการดำเนินงาน ก่อนการดำเนินกิจกรรมสร้างและขยายผลครัวเรือนสัมมาชีพ พัฒนาการและผู้นำหมู่บ้าน ต้องวางแผน เตรียมความพร้อม ทีมปราชญ์ และครัวเรือนเป้าหมาย

(๒) ปราชญ์ชาวบ้าน ที่จะเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้ครัวเรือนสัมมาชีพ เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากชุมชน โดยการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกปราชญ์ชุมชน

(๓) ครัวเรือนสัมมาชีพที่จะเข้าร่วมโครงการ จะต้องคัดเลือกมาจากความสมัครใจเป็นสำคัญ และเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะเรียนรู้และสามารถพัฒนาตนเองได้

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

๑. ในส่วนของหมู่บ้าน ทีมวิทยากรสัมมาชีพในหมู่บ้าน ที่มีความเสียสละ มีความรู้และมีจิตอาสา ในการเข้ามาร่วมทำงานกับพัฒนาชุมชน ครัวเรือนสัมมาชีพให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ

๒. ในส่วนเจ้าหน้าที่ การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชน เกิดความไว้วางใจและยอมรับเจ้าหน้าที่ ทำให้เกิดความร่วมมือในการทำงาน ยึดหลักการเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา

๓. ยึดหลักการกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ในทุกภาคส่วนโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง (Area base collaborative development) และหลักการ เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา เป็นแนวทางในการสร้างและขยายผลครัวเรือนสัมมาชีพชุมชน

๗. เทคนิคในการปฏิบัติงาน

เทคนิค/เครื่องมือ ที่นำมาใช้ในการดำเนินการ ใช้การ SWOT ในการวิเคราะห์อาชีพ/ทุนในชุมชน วิเคราะห์การตลาด การระดมสมอง เพื่อวางแผนการอบรม จัดทำแผนที่เดินดินในการเยี่ยมครัวเรือนเป้าหมาย ดำเนินการส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพชุมชนดังนี้

(๑) เสริมสร้างความมั่นใจและเทคนิคการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับทีมวิทยากรสัปดาห์ โดยการฝึกเป็นวิทยากร ให้ฝึกพูดในสิ่งที่ตนเองทำแล้วประสบผลสำเร็จ ด้วยการโยนคำถามไปที่วิทยากร สัปดาห์ แล้วให้ช่วยอธิบายเป็นลักษณะการชวนคุยสร้างบรรยากาศแบบเป็นกันเอง

(๒) สร้างความเชื่อมั่นในแนวทางสัปดาห์และวิทยากรสัปดาห์ให้กับครัวเรือนสัปดาห์ โดยการบรรยายผ่าน Power Point ในการเรียนรู้อาชีพจากทีมวิทยากรจะเรียนรู้ในสถานที่บ้านของวิทยากร สัปดาห์เพื่อให้เกิดบรรยากาศของการเรียนรู้มากขึ้น พร้อมทั้งจัดทำคลิปวิดีโอ เกี่ยวกับอาชีพของทีม วิทยากรสัปดาห์ที่ประสบผลสำเร็จคนละ ๑ เรื่อง มานำเสนอให้ครัวเรือนสัปดาห์ได้เรียนรู้ เป็นสิ่งใหม่ที่ ครัวเรือนสนใจและอยากเรียนรู้

(๓) ชี้แจงแนวทางการส่งเสริมสัปดาห์ชุมชนของทีมสนับสนุนสัปดาห์ชุมชนในระดับตำบล ที่ประกอบด้วยเครือข่ายกลุ่มอาชีพเพื่อการผลิต ผู้นำ อช. กพสต. และศอช.ต. ได้ทราบแนวทางในการ ดำเนินงาน พร้อมเชิญทีมสนับสนุนสัปดาห์ร่วมกิจกรรมการสร้างสัปดาห์ชุมชนในหมู่บ้าน

เทคนิคกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ในทุกภาคส่วนโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง (Area base collaborative development) และหลักการ เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา เป็นแนวทางในการส่งเสริม อาชีพครัวเรือนสัปดาห์ชุมชน